

Data fra verdens ældste landsby

Nyudviklet KUBIS-service på Det Kongelige Bibliotek giver forskere mulighed for at få opbevaret og formidlet deres data. Det er et arkæologisk udgravningsprojekt i Jordan, der ligger til grund for udviklingen af servicen – som i øvrigt er sket på baggrund af softwaren Harvard Dataverse Network. Et af perspektiverne er, at servicen letter forskernes samarbejde med andre forskere verden over.

Af Asger Væring Larsen, avla@kb.dk, Det Kongelige Bibliotek

I maj 2010 blev der iværksat et projekt, der skulle gøre det muligt at 'hoste' primære og bearbejdede data fra et arkæologisk udgravningsprojekt i Jordan. Projektets resultater betyder, at Det Kongelige Bibliotek nu kan tilbyde en unik service til opbevaring og formidling af forskningsdata – en service, der for første gang i Danmark er etableret ved et samarbejde mellem et universitet og et forskningsbibliotek på baggrund af softwaren Harvard Dataverse Network.

Letter distributionen af data

Det var en forskergruppe fra Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, der havde fremsat et ønske om mulighed for at få opbevaret deres digitale forskningsdata et sikkert sted. Vigtigt for forskningsgruppen var, at de kunne dele forskningsdataene med interesserede kolleger rundt om i verden.

Forskergruppen modtager jævnligt henvendelser fra andre forskere, som er interesserede i at undersøge dele af de datasæt, som er genereret fra en udgravning i Shkarat Msaied i det sydlige Jordan.

Et problem er imidlertid, at det ikke altid er ligetil at imødekomme disse henvendelser. Først skal dataene findes frem, derefter skal de digitaliseres og til sidst skal de sendes af sted. Det er blandt andet her, at KUBIS' nye system vil lette arbejdet for forskergrupperne: Et system, der sikrer opbevaring og faciliterer formidling af data, letter den opgave.

Data fra verdens ældste landsby

Udgravningsprojektet i Jordan har til formål at undersøge en 10.000 år gammel boplads. Bopladsen, der ligger blot 13 km fra oldtidsbyen Petra, er en af verdens ældste landsbyer fra en tid, hvor mennesket begyndte at eksperimentere med landbrug og gik bort fra nomadetilværelsen. En af udgravningens ledere, Charlotte Hoffmann Jensen, skriver i artiklen "Verdens ældste landsby", der blev publiceret i tidsskriftet *Sfinx* i 2002: "Med tilfredshed kan udgraverne konstatere, at de nu står med et af verdens ældst kendte eksempler på en komplet plan over et landsbysamfund, måske den eneste."

Resultatet af projektet blev en tredelt service:

- En installation på Det Kongelige Biblioteks servere af soft-

waren Harvard Dataverse Network til opbevaring af data og håndtering af rettigheder og adgang til data. Installationen gør det muligt at dele data, og den sikrer, at man ikke mister data.

- Links til Hprints.org, hvor artikler skrevet på baggrund af data fra udgravningen løbende vil blive lagt op.
- En hjemmeside, der binder delene sammen og formidler udgravningsprojektet til offentligheden.

Herudover har udgravningsprojektet givet ophav til en håndfuld specialer, der efter indhentning af tilladelser fra forfatterne, vil blive lagt i DISKURS, der er Københavns Universitets nye online specialearkiv.

Letter samarbejdet med andre forskere

Et af de mulige perspektiver ved Dataverse-projektet er, at andre forskningsgrupper på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier (eller andre institutter) kan få tildelt plads på Det Kongelige Biblioteks servere og drage nytte af en lignende service. Fordelene er, at projekternes data sikres, og de tildeles en formidlingsplatform, som forskerne kan bruge til promovering af deres forskning og dermed lette samarbejdet med inden- og udenlandske kolleger.

På lidt længere sigt kunne Det Kongelige Bibliotek tilbyde projekterne langtidsbevaring i form af en egentlig bit-bevaring, så data ikke 'forfalder', og/eller en logisk opbevaring, hvor man sikrer, at det format, som data er gemt i, også kan læses i fremtiden.

Projektet kan også være med til at skabe opmærksomhed omkring nødvendigheden af, at forskere generelt overvejer en "data management plan" i deres forskningsprojekter. Det er et aspekt ved projekterne, som fremover vil få endnu større betydning i forhold til det at tiltrække forskningsmidler. Samtidig er det et område, hvor forskningsbibliotekerne potentielt kan træde til og spille en betydningsfuld rolle.

Projektets hjemmeside er www.shkaratmsaied.tors.ku.dk. Siden indeholder links til de afledte publikationer og til datasættene.